

ALLMÄN- BOKHANDELNS OMSÄTTNING 2020

Bokhandelsekonom Leif Olsson

Allmänbokhandelns omsättning för helåret 2020

Omsättningsutvecklingen för allmänbokhandeln för fjärde kvartalet 2020 som bygger på momstaxeringar är nu klar. Det innebär att det nu är möjligt att redovisa helåret 2020 samt även studera utfallet för tre kvartal under corona-pandemin. Antalet butiker uppgår till 217. Omsättningen utgör mellan 97 - 98 % av omsättningsvolymen inom bokhandeln. I populationen ingår såväl aktiebolag som handelsbolag och enskilda firmor. Momstaxeringar för enskilda företag är sekretesskyddad, vilket innebär att underlaget måste omfatta minst tre företag i varje gruppering för att inte enskilda företags resultat kan röjas. Undersökningen har verkställts i samarbete med Svenska Bokhandlareföreningen och med ett finansiellt stöd av Stiftelsen Boken i Sverige.

Allmänbokhandels¹ utveckling för helåret 2020 presenteras av nedanstående tabeller. Den totala omsättningen uppgick till drygt 1,8 miljarder varav böcker utgör närmare 1,1 miljard. Bokhandeln består av tre grupperingar nämligen Akademibokhandeln, Obunden bokhandel samt medlemmar i kedjan Ugglan. I Akademibokhandeln ligger även 27 franchisebutiker, som ägs privat liksom den obundna bokhandeln och medlemmar i Ugglan. Akademibokhandeln svarar för en marknadsandel på närmare 72 % och redovisar i genomsnitt en betydligt högre andel böcker av försäljningen än den övriga bokhandeln. Butiksomsättningen per butik inom Akademibokhandeln uppgår till 13 miljoner som skall jämföras med den övriga privata bokhandeln som har ett genomsnitt på lite över 4 miljoner.

Allmänbokhandelns omsättning 2020 - miljon kronor					
Grupperingar	Total oms.	Böcker	Öv. varor	Andel bok	Butiker
Akademibokhandeln inkl. franchising	1 317	830	487	63,0%	102
Obunden bokhandel	148	80	68	54,0%	37
Bokhandelskedjan Ugglan	370	172	198	46,5%	78
Samtliga	1 835	1 082	753	59,0%	217

Förändring miljoner kronor mot 2019				
Grupperingar	Total oms.	Böcker	Öv. varor	Andel bok
Akademibokhandeln inkl. franchising	-144	-109	-35	-1,3%
Obunden bokhandel	-11	-7	-4	-0,6%
Bokhandelskedjan Ugglan	12	7	5	0,5%
Samtliga	-143	-108	-34	-1,2%

Förändring i procent mot 2019			
Grupperingar	Total oms.	Böcker	Öv. varor
Akademibokhandeln inkl. franchising	-9,9%	-11,6%	-6,7%
Obunden bokhandel	-6,7%	-7,7%	-5,4%
Bokhandelskedjan Ugglan	3,4%	4,5%	2,4%
Samtliga	-7,2%	-9,1%	-4,3%

Under 2020 har Akademibokhandeln tappat närmare 10 % av sin omsättningsvolym varav en stor del har fallit på försäljningen av böcker. Samtidigt har kedjan kunnat kompensera detta bortfall genom ägandet av nätbokhandeln Bokus som haft en gynnsammare försäljnings-

¹ Med Allmänbokhandel avses bokhandel med sortering av allmänlitteratur – specialbokhandel ingår ej

utveckling än den fysiska bokhandeln. Trots stark motvind har Akademibokhandeln hanterat sin situation bättre än många andra butikskedjor.

Även den obundna bokhandeln, som till stor del finns i storstäderna, har tappat volym på nästan 7 % medan bokhandelskedjan Ugglan med spridning på mindre och medelstora kommuner, ökar sin omsättning med över 3 % tack vare en god försäljning av böcker med 4,5 %. Totalt har omsättningen under 2020 minskat med drygt 7 %. Böckerna har gått sämst med minus 9 % medan övriga varor har klarat sig något bättre med ett fall på 4 %.

Jag kommer fortsättningsvis gå igenom utveckling per kvartal och redogöra för förändringar av omsättning med fördelning av butiker på omsättningsklasser. Jag vill inledningsvis understryka att bokhandel i de lägre omsättningsklasserna företrädsvis är belägna i mindre och medelstora kommuner medan bokhandel med hög omsättning huvudsakligen återfinns i storstadsregionerna. Omsättningsklassen benämnd AK3 innehåller Akademibokhandels egna butiker inklusive franchisetagarna Killbergs Bokhandel i Helsingborg och Bok Co. i Kungälv med sammantaget 88 butiker. Övriga franchisetagare är fördelade på respektive omsättningsklasser. AK3 svarar för över 60 % av den svenska bokhandelsomsättningen.

Kvartalsanalys – förändring av omsättning mot 2019

Varje kvartal kommer att redovisas separat i en tabell där positiva respektive negativa förändringar är markerade. Årets första kvartal blev en inledande färdsträcka in i corona pandemin som slog till i mitten av mars månad och fick en viss påverkan på omsättningen. Det var framför allt de stora butikerna med en omsättning över 8 miljoner som tappade i volym medan de mindre klarade sig bättre.

Kvartal 1				Kvartal 2		
Oms.klass	totalt	bok	övr.	totalt	bok	övr.
<2 mkr	6,6%	8,1%	5,5%	6,5%	18,6%	-1,6%
2-3 mkr	-1,9%	-3,7%	0,0%	6,3%	13,7%	-0,2%
3-4 mkr	2,9%	3,5%	2,4%	7,4%	17,0%	-0,2%
4-8 mkr	3,0%	2,3%	3,7%	2,9%	4,4%	1,4%
8-20 mkr	-1,7%	-2,6%	-0,4%	-15,0%	-16,2%	-13,6%
AK 3	-2,8%	-3,7%	-0,8%	-21,0%	-23,1%	-16,7%
totalt	-1,8%	-2,8%	0,1%	-15,2%	-17,4%	-11,7%

När den första pandemivågen slog till med full kraft under **det andra kvartalet** stod det klart att bokhandels utveckling var splittrad och gick åt olika håll. För den stora bokhandeln faller omsättningen dramatiskt medan den mindre bokhandeln ökar sin omsättning, som till stor del hänger samman med en stigande försäljning av böcker. De tre minsta klasserna redovisar en förbättring av bokförsäljningen på mellan 13,7 % och 18,6 % vilket är en nivå som tidigare knappast har uppmäts. Är det så att konsumenten vill värna sin lokala bokhandel? Delvis kan det vara så, men huvudanledning torde vara att folk helt enkelt har stannat hemma i högre utsträckning, vilket har gynnat den lokala bokhandeln och samtidigt minskat trafiken till köpcentra och till storstädernas citybutiker. Många av de stora affärskedjorna blev tagna på sängen och det andra kvartalet blev en katastrof. En så snabb förändring var naturligtvis svår att möta – åtminstone på kort sikt.

Det tredje kvartalet började med en större optimism. Många trodde att pandemin var över. Det syns tydligt i kvartalsstatistiken för bokhandeln. Det andra kvartalets bottenapp på minus

15,2 % sjönk till moderata minus 2,2 % vilket kan betraktas som en viss framgång. Den stora bokhandeln klarade sig betydligt bättre samtidigt kunde den mindre bokhandeln befästa sin ställning och till och med öka sin försäljning vilket är anmärkningsvärt. Stämningen var god i den lilla bokhandeln som började se på framtiden med tillförsikt. Men i slutet av kvartalet kom den andra vågen som ånyo skapade oro.

Kvartal 3			Kvartal 4			
Oms.klass	totalt	bok	övr.	totalt	bok	övr.
<2 mkr	12,3%	16,3%	8,7%	35,7%	43,1%	29,0%
2-3 mkr	11,1%	16,7%	6,4%	18,7%	15,4%	21,6%
3-4 mkr	11,1%	13,1%	9,1%	14,6%	11,9%	17,1%
4-8 mkr	5,4%	8,5%	2,3%	5,2%	4,6%	5,7%
8-20 mkr	-3,2%	-2,4%	-4,2%	-12,6%	-16,2%	-8,7%
AK 3	-5,2%	-7,8%	-0,8%	-14,4%	-16,3%	-11,4%
totalt	-2,2%	-3,7%	0,0%	-9,7%	-12,3%	-5,9%

Det **fjärde kvartalet** blev inte så bra för bokhandeln som helhet. Nya restriktioner sätter sin prägel och påverkar handeln i köpcentra och i de stora städernas citykärnor. Bokhandeln med hög omsättning är förlorare. Den totala försäljningen faller med nästan 10 %. Men vad händer med den lilla bokhandeln? Den positiva utvecklingen förstärks. Bokhandeln i den minsta klassen med en omsättning understigande 2 miljoner ökar försäljning med 35,7 % totalt och med 43,1 % på böcker. Denna grupp består av 16 bokhandlare varav 6 ligger i glesbygds-samhällen. Alla är ensamma bokhandlare i sin kommun. Deras årsomsättning uppgår till 27 miljoner och har en marknadsandel på 1,5 % av den svenska bokhandelns omsättning.

För att få en fullständig bild av 2020 finns ytterligare två tabeller. Den ena visar **helåret 2020** och den andra **kvartalen 2, 3 och 4** det vill säga då coronan har påverkat bokhandeln som mest.

Oms.klass	Helår 2020			Corona Kv 2+3+4		
	totalt	bok	övr.	totalt	bok	övr.
<2 mkr	18,4%	25,4%	12,7%	21,1%	29,3%	14,4%
2-3 mkr	9,9%	11,0%	9,0%	13,2%	15,4%	11,2%
3-4 mkr	9,8%	11,3%	8,6%	11,8%	13,4%	10,4%
4-8 mkr	4,4%	5,1%	3,7%	4,7%	5,8%	3,6%
8-20 mkr	-8,5%	-9,9%	-6,9%	-10,5%	-12,1%	-8,6%
AK 3	-10,9%	-12,7%	-7,8%	-13,4%	-15,6%	-9,5%
totalt	-7,2%	-9,1%	-4,3%	-8,8%	-11,1%	-5,5%

Skillnaderna är inte så stora. Vi kan dock konstatera att den stora bokhandeln har drabbats hårdare under Corona kvartalen. Framför allt bokomsättningen. När det gäller den mindre bokhandeln så bekräftar de två tabellerna att omsättningen har förstärkts. För de tre minsta klasserna står böckerna för den högsta tillväxten.

Sammanfattning och reflektion

Corona perioden sätter sin prägel på 2020 och ingen vet vad som kommer att hända 2021. Men säkert är det så att 2020 kommer att sätta avtryck i vårt samhälle en lång tid framöver. Jämförelsevis har bokhandeln klarat sig bättre än många andra branscher. År 2019 var nettoförlusten av bokhandel i Sverige 17 butiker, som var den högsta årssiffran förra

decenniet då vi förlorade drygt en fjärdedel av bokhandelsbeståndet eller netto 100 butiker. Prognosen inför 2020 var allt annat än god men antalet stängda boklådor stannade vid endast 4 butiker vilket är den lägsta siffran sedan 2010. Dessvärre förlorade två kommuner sin enda bokhandel. 136 kommuner saknar nu bokhandel av 290.

Jag vill avsluta denna rapport med att sammanställa hur marknadsandelarna ser ut för de olika omsättningsklasserna. Som framgår av min redovisning har de små boklådorna fått en gynnsammare utveckling än bokhandel i de högre omsättningsklasserna. Mot denna bakgrund är det viktigt att förstå relationerna mellan stora och små butiker avseende omsättning och marknadsandelar.

Nedanstående tabell redovisar omsättningen fördelad på böcker och övriga varor samt förändringen mot 2019. Även om de små boklådorna uppvisar höga ökningstal utgör de en mindre del av den totala bokhandelsomsättningen som framgår av marknadsandelar.

Omsättning 2020 milj.kr				Förändring % mot 2019				Marknadsandelar 2020			
Oms.klass	totalt	bok	övr.	Oms.klass	totalt	bok	övr.	Oms.klass	totalt	bok	övr.
<2 mkr	27	13	14	<2 mkr	18%	25%	13%	<2 mkr	1,4%	1,2%	1,8%
2-3 mkr	54	26	28	2-3 mkr	10%	11%	9%	2-3 mkr	2,9%	2,4%	3,7%
3-4 mkr	96	46	50	3-4 mkr	10%	11%	9%	3-4 mkr	5,2%	4,3%	6,6%
4-8 mkr	216	111	106	4-8 mkr	4%	5%	4%	4-8 mkr	11,8%	10,2%	14,0%
8-20 mkr	273	145	128	8-20 mkr	-9%	-10%	-7%	8-20 mkr	14,9%	13,4%	17,0%
AK 3	1 169	741	428	AK 3	-11%	-13%	-8%	AK 3	63,7%	68,5%	56,8%
totalt	1 835	1 082	753	totalt	-7%	-9%	-4%	totalt	100%	100%	100%

Den lägsta omsättningsklassen med 16 butiker svarar för 7 % av antalet men endast 1,4 % av omsättningen. Läger vi samman alla butiker under 8 miljoner, som ökar sin årsomsättning, uppgår dessa till 46 % av antalet medan marknadsandelen ligger på 21 %. Den största gruppen AK 3 utgör 41 % av antalet butiker med en marknadsandel på 63 %. Ett intressant mått är omsättningen per butik som tydligt illustrerar den svenska bokhandels heterogena struktur.

Andelen böcker av totalförsäljningen varierar med omsättningen. Men medan de stora tappar andelar så har de små ökat sin andel. Mest påtagligt är de allra minsta som har ökat sin kvot med 2,7 procentenheter.

Omsättning per butik				Andel bok av omsättning			
Oms.klass	Milj.kr	Antal butiker	% av antal	Oms.klass	2020	2019	Diff.
<2 mkr	1,7	16	7%	<2 mkr	47,7%	45,0%	2,7%
2-3 mkr	2,5	21	10%	2-3 mkr	48,4%	47,9%	0,5%
3-4 mkr	3,8	25	12%	3-4 mkr	47,9%	47,3%	0,6%
4-8 mkr	5,8	37	17%	4-8 mkr	51,2%	50,9%	0,3%
8-20 mkr	9,1	30	14%	8-20 mkr	53,1%	53,9%	-0,8%
AK 3	13,3	88	41%	AK 3	63,4%	64,7%	-1,3%
Samtliga	8,5	217	100%	totalt	59,0%	60,2%	-1,2%

Till sist. Vad som gläder mig mest, trots bedrövliga tider, är att många boklådor har kunnat försvara sin ställning på marknaden. Det verkar även så att våra konsumenter vill värna den lokala bokhandeln. Att bevara en bokhandel på hemmaplan kan inte mätas i pengar. Här är varje butik lika mycket värd oberoende omsättning.